

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології та педагогіки**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту

О.О. Ляшко
« » 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

« ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ »

за спеціальністю

Теплоенергетика - 144

галузі знань Електрична інженерія - 14

Навчально-науковий гуманітарний інститут

Київ - 2019 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи психології і педагогіки» складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за спеціальністю Теплоенергетика – 144 ступеня вищої освіти магістр, за денною та заочною формою навчання.

Розробники: Виноградова Вікторія Євгенівна, кандидат пед. наук, доцент, завідувач кафедри психології та педагогіки, Орловська Ольга Анатоліївна, старший викладач кафедри психології та педагогіки

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки
(назва кафедри)

Протокол від 29 серпня 2019 року №1.

Завідувач кафедри психології та педагогіки В. Є. Виноградова

© В.Є. Виноградова, 2019 рік

© О.А. Орловська, 2019 рік

© ТНУ, 2019 рік

1. Програма навчальної дисципліни

Основи психології та педагогіки

Однією з актуальних проблем сьогодення є реформування вищої педагогічної освіти України. Необхідними умовами для якісної та сучасної освіти є володіння новітніми ефективними методиками, що розвивають компетентності і зберігають мотивацію студентів до навчання, розвиток психологічної культури, спрямованої на розвиток моральних, інтелектуальних особливостей, творчого потенціалу викладача та студента. Впровадження у навчальний процес дисципліни «Основи психології та педагогіки» сприяє формуванню професійної компетентності й особистості майбутнього фахівця, його готовність до професійної діяльності, а також розвиток творчого потенціалу тощо.

Дисципліна «Основи психології та педагогіки» є вибірковою дисципліною для спеціальності «Теплоенергетика», що викладається на I-курсі підготовки магістрів у 2 семестрі в обсязі 5 кредитів (150 годин), з них: 16 годин лекцій, 14 годин семінарських занять, самостійна робота 120 годин, форма підсумкового контролю – залік.

Зазначена навчальна дисципліна становить систему пов'язаних між собою та з іншими науками галузей: соціальна, педагогічна, вікова психологія та педагогіка, психолінгвістика, психологія мистецтва тощо. Нерозривний зв'язок даної дисципліни існує з такими навчальними дисциплінами, як «Методика викладання у вищій школі», «Основи наукових досліджень в галузі» тощо.

Мета вивчення дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи психології та педагогіки» є формування у студентів базових знань про загальні питання основ психології та педагогіки, основні закономірності розвитку та функціонування психіки людини, психічних властивостей особистості, зокрема формування професійної компетентності й особистості майбутнього фахівця, розвиток психологічної та педагогічної культури, формування оптимальних методів засвоєння знань майбутнього фахівця. Знання та навички, надані в процесі навчання спрямовані на те, щоб допомагати майбутнім фахівцям виробляти ефективні методики викладання, використовувати властивості психічних процесів та отримувати внаслідок їх використання високі результати в роботі, грамотно спілкуватись тощо.

Очікувані результати навчання з дисципліни «Основи психології та педагогіки» (згідно освітньо-професійної програми ПРН1, ПРН2, ПРН3).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні опанувати наступними компетентностями:

Загальні компетентності:

ЗК-1. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми з фаху.

ЗК-3. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК-4. Навички міжособистісної взаємодії.

1. ...

ЗК-5. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК-6. Професійні етичні зобов'язання.

ЗК-7. Здатність бути критичним і самокритичним.

На вивчення навчальної дисципліни заплановано 150 годин 5 кредитів ECTS.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри психології та педагогіки, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою kategrishko1998@gmasl.com.

Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні питання основ психології.

Тема 1. Предмет, завдання і методи психології.

Тема 2. Пізнавальні процеси психіки особистості. Вікові особливості.

Тема 3. Психологія особистості.

Тема 4. Пізнавальні процеси психіки особистості.

Розділ 2. Загальні питання основ педагогіки.

Тема 1. Предмет, завдання і методи педагогіки.

Тема 2. Основні компоненти навчання. Види навчання. Навчальна діяльність.

Тема 3. Виховання, його особливості на різних вікових етапах.

Тема 4. Перевиховання і психокорекція.

2. Опис навчальної дисципліни

1. ...	Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
			денн а форма	заочн а форма
	Кількість кредитів ECTS - 5	Галузь знань Електрична інженерія - 14 Спеціальність Теплоенергетика - 144	Статус дисципліни: вибіркова	
	Кількість розділів - 2	Ступінь вищої освіти: Магістр	Рік підготовки	
	Загальна кількість годин - 150		1-й	-й
			Семестр	
			2-й	-й
			Лекції	
			16 год.	год.
			Семінарські	
			14 год.	год.
			Практичні	
			0 год.	год.
			Самостійна робота	
			120	год.
			Вид контролю:	
			залік	

2. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

1. Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	п	сем.	С. р.		л	п	сем.	С. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Загальні питання основ психології										
Тема 1. Предмет, завдання і методи психології.	19	2		2	15	20	1		1	18
Тема 2. Закономірності розвитку психіки людини. Вікові особливості.	19	2		2	15	19	-		1	18
Тема 3. Психологія особистості.	19	2		2	15	19	1		-	18
Тема 4. Пізнавальні процеси психіки особистості .	19	2		2	15	17	-		-	17
Розділ 2. Загальні питання основ педагогіки										
Тема 1. Предмет, завдання і методи педагогіки.	19	2		2	15	19	1		1	17
Тема 2. Основні компоненти навчання. Види навчання. Навчальна діяльність	19	2		2	15	19	-		1	18
Тема 3. Виховання, його особливості на різних вікових етапах.	18	2		1	15	19	1		-	18
Тема 4. Перевиховання і психокорекція.	18	2		1	15	18	-		-	18
Залік										
Усього годин	150	16		14	120	150	4		4	142

4. Плани семінарських та практичних занять

Розділ 1. Загальні питання основ психології

Тема 1. Предмет, завдання і методи психології (2 г.).

Питання до семінарського заняття:

1. ...

1. Предмет, завдання і методи психології.
2. Історія розвитку і становлення психології як науки.
3. Загальні основи психології.
4. Основні категорії психології.
5. Місце психології в системі наук.

Тема 2. Закономірності розвитку психіки людини. Вікові особливості (2 г.).

Питання до семінарського заняття:

1. Психічний розвиток.
2. Вікова психологія. Визначення та предмет.
3. Періоди психічного розвитку.
4. Закономірності розвитку психіки людини.
5. Особливості психічного розвитку людини.
6. Показники психічного розвитку.
7. Поняття про вікові та індивідуальні особливості психічного розвитку, їх співвідношення

Тема 3. Психологія особистості (2 г.).

Питання до семінарського заняття:

1. Визначення понять "людина", "індивід", "індивідуальність", "особистість"
2. Сучасні психологічні теорії особистості: фрейдизм, неофрейдизм, біхевіоризм, гуманістична психологія особистості, концепція самоактуалізації особистості за А. Маслоу, трансперсональні теорії особистості.
3. Структура основних форм прояву психіки особистості та їх взаємодії.
4. Психічні процеси.
5. Психічні стани.
6. Психічні властивості.

Тема 4. Пізнавальні процеси психіки особистості (2 г.).

Питання до семінарського заняття:

1. Пізнавальний процес та пізнавальна діяльність.
2. Відчуття, сприймання як початкові рівні пізнання
3. Мислення.
4. Індивідуальні особливості мислення
5. Поняття інтелекту

Розділ 2. Загальні питання основ педагогіки.

Тема 1. Предмет, завдання і методи педагогіки. (1 г.).

Питання до семінарського заняття:

1. Предмет педагогіки.

2. Основні завдання педагогіки.
3. Методи педагогіки.
4. Становлення педагогіки як науки.
5. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
6. Місце педагогіки в системі наук.

1. ...

Тема 2. Основні компоненти навчання. Види навчання. Навчальна діяльність. (2 г.).

Питання до семінарського заняття:

1. Основні компоненти навчання. Функції навчання.
2. Види навчання.
3. Зв'язок понять учіння, навчання, наuczіння, наuczеність та навчальність в контексті здатності до навчання.
4. Структурні компоненти учіння. Види учіння.
5. Вікова динаміка процесу учіння.
6. Мотивація учіння.
7. Визначення навчальної діяльності.
8. Структура навчальної діяльності.
9. Види навчальної діяльності.
10. Характеристика основних компонентів навчальної діяльності.
11. Впровадження та застосування інноваційних технологій в навчальний процес.

Тема 3. Виховання, його особливості на різних вікових етапах. Перевиховання і психокорекція (2 г.).

Питання до семінарського заняття:

1. Місце і роль виховання в навчальному процесі.
2. Поняття виховання. Мета та завдання виховання.
3. Управління процесом виховання.
4. Принципи виховання. Самовиховання
5. Види та методи виховання.
6. Діагностичний інструментарій виховання.
7. Психолого-педагогічні проблеми перевиховання і психокорекції.
8. Чинники деструктивної поведінки.
9. Поняття профілактики, мета, завдання, принципи, підходи.
10. Види, напрями, етапи профілактичної роботи.
11. Особливості індивідуальної та групової психокорекції.

5. Завдання самостійної роботи

Метою самостійної роботи студентів є формування пізнавальної активності, засвоєння ними основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань.

Процес самостійної роботи спрямований на самостійну організацію своєї навчальної діяльності, роботу з літературними джерелами, довідковою літературою, конспектування, написання рефератів, підготовки виступів тощо.

6. Індивідуальні завдання

Теми рефератів:

1. Основні етапи становлення та розвитку психології.
2. Характеристика індивідуальної свідомості людини
1. ... 3. Основні форми прояву психіки та їхній взаємозв'язок (психічні процеси, стани, властивості).
4. Свідомість та самосвідомість у провідних психологічних теоріях.
5. Вклад З. Фрейда у психологію.
6. Функції сновидінь і основні принципи їхнього тлумачення.
7. Проблема колективу в працях А. С. Макаренка. Психологічний клімат трудового колективу.
8. Природа, функції, умови появи позитивних і негативних емоцій.
9. Фізіологічна основа темпераменту та характеристика чотирьох основних типів нервової системи за І. П. Павловим.
10. Психологічні особливості та властивості типів темпераменту (холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік).
11. Вплив темпераменту на індивідуальний стиль діяльності людини.
12. Індивідуальні особливості пам'яті і здібності людини.
13. Основні розділи вікової психології.
14. Розвиток сенсорної культури.
15. Відчуття та сприймання як активні процеси пошуку й обробки інформації.
16. Внесок у психологію розвитку людини Л.Виготського.
17. Закони розвитку психіки дитини (Виготський Л.С.).
18. Вроджені форми психіки і поведінки дитини.
19. Сучасні концепції навчання.
20. Основні лінії розвитку особистості та інтелекту дитини у дошкільному віці.
21. Шкільне життя як перша ступінь соціальної зрілості.
22. Сутність осмисленого і неосмисленого засвоєння знань
23. Психологічні особливості розвитку інтелекту та особистості юнака
24. Діагностика та психокорекційна робота з важкими підлітками.
25. Інститути виховання, їх функції і можливості.
26. Принципи організації навчання підростаючих поколінь у філософській спадщині Аристотеля.
27. Класифікація типів навчання, психологічні теорії, що їх репрезентують (Я.-А.Коменського, М.Монтессорі, А.Матюшкіна).
28. Сучасні теорії навчання.
29. Мотивація учіння та діагностика шкільної мотивації в учінні.
30. Видатні українські педагоги ХХ століття.
31. Питання формування духовної культури особистості засобами комунікації, творчості та навчання (В.Сухомлинський).
32. Стиль педагогічної діяльності.
33. Психологія творчого мислення.

34. Дидактичні принципи побудови ділової ігри.

Засоби оцінювання

1. ... Проміжний контроль знань студентів здійснюється регулярно на лекційних і семінарських заняттях шляхом їх опитування з пройденого матеріалу. Систематично проводиться поточне тестування, усне опитування, індивідуальні консультації, захист рефератів, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, виступи. Підсумковий контроль знань здійснюється на екзамені.

Питання до заліку.

1. Предмет, завдання і методи психології
2. Історія розвитку і становлення психології як науки.
Характеристика основних етапів.
3. Місце психології в системі наук.
4. Напрями та концепції психології.
5. Психічний розвиток.
6. Вікова психологія. Визначення та предмет.
7. Особливості психічного відображення.
8. Структура психіки.
9. Визначення, сутність та співвідношення понять «індивід», «людина», «особистість», «індивідуальність».
10. Сучасні психологічні теорії особистості.
11. Рівні психіки. Свідомість та несвідоме в структурі психіки.
12. Функціональна організація мозку.
13. Структура основних форм прояву психіки особистості та їх взаємодії.
14. Психічні властивості особистості.
15. Характеристика типів темпераменту.
16. Соціально-психологічна характеристика особистості.
17. Характер. Структура та типологія характеру.
18. Задатки і здібності особистості.
19. Природні передумови здібностей.
20. Структура та різновиди здібностей.
21. Функціонування і розвиток особистості.
22. Відчуття та сприймання як початкові ланки пізнавального процесу.
23. Класифікація та властивості відчуттів та сприймань.
24. Пам'ять в структурі пізнавальної діяльності.
25. Види та процеси пам'яті.
26. Загальна характеристика уваги.
27. Види та властивості уваги.
28. Загальна характеристика мислення та уяви.
29. Види та прийоми уяви.
30. Форми та види мислення.

1. ...
31. Мова і мовлення, їх значення у спілкуванні.
 32. Емоції та почуття.
 33. Характеристика волі.
 34. Психічні стани особистості та їх види.
 35. Стресс, характеристика стресорів та фази стресу.
 36. Соціально-психологічна структура групи.
 37. Види соціальних груп.
 38. Проблема лідерства та керівництва. Відмінності лідера і керівника.
 39. Стили керівництва.
 40. Типи лідерства.
 41. Соціально-психологічний клімат соціальної групи.
 42. Визначення конфлікту, його компоненти.
 43. Шляхи подолання та попередження конфлікту.
 44. Предмет, метод та завдання педагогіки.
 45. Основні компоненти навчання. Види навчання.
 46. Визначення та структура навчальної діяльності.
 47. Сутність процесу виховання.
 48. Педагогічна діяльність та її особливості.
 49. Сучасні тенденції розвитку системи освіти в Україні.
 50. Поняття та суть педагогічної творчості.

7. Критерії та система оцінювання результатів навчання.

Розподіл балів, які отримують студенти (за видами робіт)

Вид роботи	Кількість балів виконану роботу за	Максимальна кількість балів за семестр
Робота під час семінарського заняття	5-15	75
Тести	1-5	5
Реферат	1-5	5
Поточний модульний контроль	1-5	5
Підсумковий контроль	10	10
Всього		100

Критерії оцінки знань студентів

Критерії оцінювання виконаних навчальних завдань є одним з основних способів перевірки знань, умінь і навичок студентів з дисципліни «Психологія і педагогіка». При оцінці завдань враховується повнота і правильність їх виконання.

Формою контролю дисципліни у 3 семестрі є екзамен. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою.

Він складається із рейтингу з навчальної та додаткової робіт. Рейтинг з навчальної роботи становить від 0 до 90 балів. Рейтинг з додаткової роботи (ІНДЗ/презентація) становить від 0 до 10 балів. Загальна максимальна сума балів – 100 (див. табл. Шкала оцінювання: національна та ECTS).

1. ...

Розподіл балів, які отримують студенти (за темами)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для курсового (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	X F	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

Методичне забезпечення курсу:

- робоча навчальна програма з дисципліни «Психологія та педагогіка»;
- конспекти лекцій;
- підручники, навчальні та навчально-методичні посібники;
- презентації;
- нормативні документи;
- ілюстративні матеріали;
- завдання для контролю та самоконтролю;
- тестові завдання для поточного контролю та питання до екзамену для підсумкового контролю.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Бандурка О. М. Основи психології і педагогіки [Текст]: підручник / О. М. Бандурка, В. О. Тюріна, О. І. Федоренко. – Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 336 с.
1. ... 2. Варій М. Й. Основи психології і педагогіки [Текст]: навч. посіб. / Мирон Йосипович Варій, В. Л. Ортинський. – Рек. МОН. – К. : ЦУЛ, 2007. – 376 с.
3. Вітенко І. С. Основи психології. Основи педагогіки [Текст] : навч.- метод. посібник / І. С. Вітенко, А. С. Борисюк, Т. І. Вітенко. – 2-ге вид. – Чернівці : Книги-XXI, 2009. – 200 с.
4. Власова О. І. Основи психології і педагогіки [Текст] : підручник / Олена Іванівна Власова, А. А. Марушкевич. – Рек. МОН. – К. : Київський університет, 2009. – 255 с.
5. Галузинский В. М., Євтух М. Б. Основи педагогіки та психології вищої школи. – К., 1995. – 279 с.
6. Гірник А. Д. Основи психопедагогіки. – К., 1996. – 239 с.
7. Грановская Р. М. Элементы практической психологии. – СПб.: Питер, 2006. – 565 с.
8. Загальна психологія. За ред. Максименка С. Д. – 2 вид. – Вінниця : Нова книга, 2004.
9. Ковальчук О. Б. Основи психології та педагогіки [Текст] : навч. посіб. / Орися Богданівна Ковальчук, С. Я. Когут ; за заг. ред. Л.Ковальчук. – Рек. МОН. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І.Франка, 2009. – 624 с.
10. Основи психології і педагогіки [Текст]: навч.посіб. / за ред. А.В.Семенової.- 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 341 с.
11. Палеха Ю. І. Основи психології та педагогіки [Текст]: навч.-метод. посіб. / Ю. І. Палеха, В. І. Герасимчук, О. М. Шиян. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 1999. – 154 с.
12. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с.

Допоміжна

1. Абульханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности. – М. : Наука, 1980. – 335 с.
2. Аргаил М. Психология счастья. Серия «Мастера психологии». 2-е изд. –СПб. : Питер, 2003. – 271 с.
3. Бенедиктов Б. А. Бенедиктов С. Б. Психология обучения и воспитания и высшей школе. – М. : Просвещение, 1991. – 312 с.
4. Вачков И. В. Основы технологии группового тренинга. – М. : Издательство «Ось-89», 1999.
5. Возрастная и педагогическая психология [Текст]: хрестоматия / Сост. И.В. Дубровина и др. - М., 2003.
6. Волкова Н.П. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. / Н.П. Волкова - К., 2003.

7. Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М. : Изд-во УРАЛ, 1999.
8. Гордеева Т. О. Психология мотивации достижения. – М. : Смысл – ИЦ «Академия», 2006.
9. Заброцький М. М. Вікова психологія [Текст]: навч. посіб. / М.М. Заброцький. – Т., 2002.
10. Кононенко А. О. Психологічні складові індивідуального іміджу сучасного педагога : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 / А. О. Кононенко. – Одеса, 2003. – 20 с.
11. Кравець В. П. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття / В. П. Кравець. – Т., 1996.
12. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія [Текст]: навч. посіб. / В.П. Кутішенко. – К., 2005.
13. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання. Умови застосування. Дистанційний курс / В. М. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко. – Х. : Торгсінг, 2001.
14. Левин К. Динамическая психология : Избранные труды / Под общ. ред. Д. А. Леонтьева и Е. Ю. Патяевой. – М. : Смысл, 2001.
15. Левин К. Разрешение социальных конфликтов – СПб. : Речь, 2000.
16. Леонтьев Д. А. Психология свободы: к постановке проблемы самодетерминации личности. Психологический журнал. – 2000. – Т. 21. – № 1.
17. Лушин П. В. Личностные изменения как процесс: теория и практика. – Одесса : Аспект, 2005. – 334 с.
18. Маслоу А. Мотивация и личность. – СПб. : Евразия, 1999.
19. Маслоу А. Психология бытия. – М. : Рефл-бук, 1997. – 300 с.
20. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта – тенденція світова / Н. Г. Ничкало // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002 : зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України / АПН України. – Ч. 2. – Х. : ОВС, 2002.
21. Олпорт Г. Становление личности. Избранные труды. – М. : Смысл, 2002. – 462 с.
22. Папуча М.В., Кричковська Т.Д. Особистість: розвиток, соціалізація, виховання [Текст]: монографія / М.В. Папуча, Т.Д. Кричковська. - Ніжин, 2001.
23. Подмазін С.І., Сібіль О.І. Як допомогти підлітку з важким характером [Текст]: / С.І. Подмазін, О.І. Сібіль. – К.: НПЦ перспектива, 1996. – 160 с.
24. Реан А. А., Кудашев А. Р., Баранов А. А. Психология адаптации личности. – СПб : «Прайм-Еврознак», 2006. – 479 с.
25. Роджерс К. Становление личности: Взгляд на психотерапию / Пер. с англ. – М. : ЭКСМО-пресс, 2001. – 414 с.
26. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія [Текст]: навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К., 2005.

27.Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія [Текст]: навч. посіб. / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – К., 2001.

1. ... 28.Табачек І. В. Формування та розвиток особистості сучасного вчителя : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 09.00.10 «Філософія освіти». – К., 2005. – 20 с.

29.Чалдини Р. Психологія впливу. Убеждай, впливай, захищайся. – СПб. : Питер, 2010. – 336 с.

30.Шихи Г. Возрастные кризисы. Ступени личностного роста. – СПб. : «Ювента», 1999.

31.Щербань П. Сутність педагогічної культури : Вища освіта України / П. Щербань. – К., 2004.

32.Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Пер. с англ.; общ. ред. и предисл. А. В. Толстых. – М. : Прогресс, 1996.

Інформаційні ресурси

1. Варій М. Основи психології і педагогіки. Посібник:<http://www.twirpx.com/file/469417/>

2. Болюбаш Я. Я. Державна програма «Вчитель» – поступ назустріч учителю / Я. Я. Болюбаш // <http://www.mon.gov.ua>

3. Інститут корекційної педагогіки і психології, м. Київ. Режим доступу : www.ikpp.npu.edu.ua/index.php?limitstart

4. Колесніченко Л., Борисенко Л. Основи психології та педагогіки. Посібник: <http://moskalik.at.ua>.

5. Мацько Л. Основи педагогіки та психології. Підручник: <http://posibnyky.vntu.edu.ua/pdf/000584.pdf>.

6. Морылева Э. А. Функциональное значение социально-профессиональной мобильности в подготовке педагога в вузе / Э. А. Морылева, Н. Н. Суртаева // [www.tgpi.tob.ru/info/nauka/conf/old/cont %20](http://www.tgpi.tob.ru/info/nauka/conf/old/cont%20).

7. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. Даний ресурс містить максимально широкий спектр ключових текстів з психології, психогігієни, філософії, релігії, культурології та ін. Режим доступу: <http://psylib.kiev.ua/>

8. Сайт факультету Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова. В розділі «Наукова робота» розміщено монографії, статті співробітників університету. – Режим доступу : <http://www.psy.msu.ru/>

9. Сайт факультету соціології та психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка представляє наукову фахову онлайн бібліотеку, зокрема понад 20 повнотекстових електронних версій видань з психології. – Режим доступу : <http://www.socd.univ.kiev.ua/>